

GARMER & THESINGER EXPRESS

Maandelijks Nieuwsblad voor Garmerwolde
Thesinge en omstreken

10e jaargang september 1987

Zoals de dorpingen van Garmerwolde en Thesinge wellicht hebben vernomen, zijn de restauratiewerkzaamheden aan 'De Langelandster' door bepaalde problemen stilgelegd. Deze poldermolen is slechts bereikbaar door een betonweggetje, dat behoort aan een boerderij, waar veehouderij wordt bedreven. De betreffende agrariërs - zijnde de erfgenamen van de in december 1986 overleden veehouder op deze boerderij - weigeren de molenmaker en een mobiele kraan recht van overpad te verlenen, om bij de molen te kunnen komen. Het motief wordt waarschijnlijk gezocht in het feit, dat, wanneer de molen klaar zou zijn, deze belangstellenden en bezoekers zou aantrekken. Men vreest dat bezoekers bijvoorbeeld een hek in de weide kunnen verzuimen te sluiten en dan kunnen de koeien de vrijheid tegevoet gaan. Voor wij verder daarop ingaan, willen wij iets over de historie van poldermolen 'De Langelandster' vertellen.

Mooie inscripties

De molen is van het type achtkante grondzeiler, dat wil zeggen dat de wieken vlak boven de grond draaien. Hij is gebouwd in 1829 en bemaalde de Lange Bovenrijgsterpolder, groot 224 Ha. Op de balkenconstructie op de begane grond binnen in de molen zijn op fraaie wijze inscripties aangebracht in sierlijke letters:

IN ACHTTIEN HONDERD EN
NEGENTWINTIG IS DEZE
MOLEN GEZET,
G.D. VAN DIJK ICD 1829,
IDV 1868, E.V. VAN DIJK
1860,

Poldermolen 'De Langelandster' bij Garmerwolde

Korte introductie van de schrijver.

Dit zeer informatieve artikel is geschreven door de heer M. van Doornik uit Westernieland. Hij is redactielid van het verenigingsblad voor

molenvrienden en bezit veel documentatie. Niet alleen in theorie is hij goed op de hoogte maar ook is hij gediplomeerd vrijetijdsmolenaar. Hij heeft dit diploma glansrijk gehaald, wat des te knapper is als u weet dat hij doof is

geboren en bijvoorbeeld de wind niet kan horen. Hij leeft voor zijn hobby, restaureert of repareert zelf molenonderdelen. De redactie van G&T is dan ook bijzonder blij met dit artikel over de poldermolen "De Langelandster".

"De Lagelandster" zoals het was.

E D v DIJK 1864, D K VINK
1832, E D v DIJK 1856.

De Van Dijk's waren molenmakers op deze molen; de nazaten ervan wonen in het buurtschap Bovenrijge. In 1903 bouwde de heer G. van Dijk, landbouwer van beroep, uit liefhebberij een kleine houtzaagmolen, die in 1976 is ingestort. Deze molen is daarna overgedragen aan de Groninger Molenvrienden en wordt momenteel herbouwd aan de Damsterdiep in Ten Boer. Op een andere balk in 'De Langelandster' staat er een gedicht gesneden:

HAD MEN OOI INT LANGE-
LAND
WATERMOLENS BRACHT
TOT STAND
DAN ZOUDEN IN DIE
WATERPLASSEN
WEINIG BESTE VRUCHTEN
WASSEN
ZAAGEN NU DE BATAAS
ZONEN
DIE WELEER DIT LAND
BEWOONDEN
ZAAGEN ZALLES INT VER-
SCHIET
NEEN DIT LAND ZIJ KEN-
DEN T NIET
ALLES WAS TOEN WILDER-
NIS
WAAR NU BLOEIT EN WEL-
VAART IS
D.K. VINK 1836

Wie deze Vink geweest is, konden wij niet ophelderen, mogelijk was hij een molenmaker of een andere molenaar, die ook hier zijn functie had uitgeoefend. De molen had uiteraard toen eerst een houten wiekenas, later is er een gietijzeren as in aangebracht. Ondergetekende is een kenner van gietijzeren wiekenassen en 'De Langelandster' behoort helaas tot de zes van de 82 Groninger wiekendragers, waarvan de naam van de gietijzeren as en de datum wanneer de assen waren vervaardigd, niet konden worden vastgesteld. Eerst waren de wieken met zeilen uitgerust, zoals op de korenmolen 'Germania' te Thesinge. Later kwam het jalouzie-wieksysteem, beter bekend als de zelf-zwichting. Dit systeem werd in 1807 in Engeland door William Cubitt uitgevonden en later via Denemarken en Noord-Duitsland in 1891 in ons land ingevoerd. Verder dan Groningen en een kleiner aantal in Friesland en Drenthe is het systeem niet gebracht. Bij toename van windkracht kunnen de jalouziekleppen automatisch openen en bij zwakker wind gaan de kleppen dicht, zodat de molen veel gelijkmatiger gaat lopen. Het werkt vooral veel voordeliger en tijdbesparend voor de molenaars, dan het veel

omslachtigere oprollen van de zeilen bij iedere wiek. Het oprollen noemt men zwichten, vandaar de naam zelf-zwichting bij het jalouzie-systeem.

Na de W.O. II was het onderhoud aan molens een kostbare zaak geworden. De feeling voor de prachtige monumenten, die molens zijn, was toen nog gering en molens zijn - ook heden - van alle soorten monumenten het meest onderhoudsgevoelig. Het waterschap liet daarop in februari 1950 een elektromotor in de molens plaatsen, gekoppeld aan de watervijzel. De kleppen zijn uit de wieken verwijderd en nooit meer draaide de molen, waardoor het verval is ingetreden.

Afbraakverbod

Tot in de jaren vijftig werden nog veel Groninger molens afgedankt en al dan niet geheel gesloopt. Tegenover Garmerwolde, bij de brug over het Damsterdiep, staat nog het onderstuk van wat eens een korenmolen was. In 1850 telde onze provincie ruim duizend molens, in 1925 nog eens driehonderd, in 1949 waren er 147 exemplaren, thans nog maar 82! De monumentenwet van 1961 verbiedt tegenwoordig afbraak van monumenten. Voor veranderingen en/of verbouwingen is toestemming van de overheid vereist. Dus zijn alle molens, inclusief wrakken, sinds 1961 wettelijk beschermd. Gelukkig konden wij sinds 1980 een lichte stijging van het aantal Groninger molens constateren. De houtzaagmolen in

Ten Boer is daar een voorbeeld van. In de jaren 1991-92 zal de ronde stenen romp van "De Widde Meulen" bij de Boltbrug in Ten Boer eveneens aangepakt worden. De tekeningen voor deze restauratie liggen reeds klaar.

Niet zo lang geleden kwam de Langelandster molen in de handen van de Molenstichting Hunsingo en Omstreken, die restauratieplannen heeft. Heel veel jaren waren nodig om de voor restauratie benodigde gelden op te hoesten. Omdat het een poldermolen betreft, moesten er om water-huishoudkundige redenen bepaalde voorwaarden worden opgesteld en op deze punten toonde het waterschap zich niet erg toeschietelijk. In de zomer van 1983 greep de Groninger Molenvrienden in, na overleg met de Molenstichting Hunsingo e.o., om tot conservering van de molen over te gaan, in afwachting van de restauratie. De molen wordt beter waterdicht gemaakt. De oude rietlaag, of wat er nog

over was, is weggehaald en de houten achtkant met watervaste triplexplaten werd dichtgetimmerd. Voor het verwijderen van het oude, verroeste wiekenkruis werd molenmaker J. D. Medendorp uit Zuidlaren ingeschakeld. De liggende roede werd met een slijpschijf doorgeslepen, waarna de beide helften naar beneden vielen. Dit durfde men met de staande roede niet te riskeren. Een mobiele kraan van de fa. Lommerts uit Delfzijl werd er bijgehaald, die de gietijzeren as met roede en al uit de molen takelde. Eenmaal in de lucht hangende, brak het bovenstuk van de roede af en viel naar beneden. Daarna is de as, na verwijdering van de wiekrestanten, weer stevig gestut boven in de molen gelegd, met een noodkap erop. De stenen muren waren erg slecht en zijn provisorisch dichtgemetseld: De vlucht van het wiekenkruis (= spanwijdte) bedroeg ongeveer 17 meter. In 1986 kwam de begroting voor de restauratie rond, en bedroeg enkele tonnen. Het

Rijk stelt plotsklap 80% van de som te willen geven, onder voorwaarde dat de werkzaamheden vóór 1 juli 1987 gereed (!) moeten zijn. Van de som is bestemd voor het ingrijpend wijzigen van de fundamenten.

Dilemma

Helaas, het weigeren van het recht van overpad om bij de molen te komen, plaatste ons voor een dilemma. Immers, een gerestaureerde molen kan het dorpsgezicht van Garmerwolde aanzienlijk verfraaien en de draaiende wieken kunnen het landschap rondom verlevendigen. Er is al een nieuwe molenaar aangesteld, de heer H. Noot uit Haren, die in zijn vrije tijd 'De Langelandster' wil gaan bedienen. De restauratie is in handen van molenmakerij Dunning v/h Bremer te Adorp, waar de nieuwe onderdelen voor de molen al klaar liggen. In verband met bovenbedoelde problemen ziet Dunning zich genoodzaakt de zaak bij de rechter aanhangig te maken wegens inkomstenderving. Immers, de molenmakers - er zijn slechts een honderdtal personen in ons land in deze branche werkzaam - hebben een kwetsbaar beroep en zijn afhankelijk van het in goede staat houden van onze molens, waaraan ons land zo rijk is. Wij hopen slechts nog dat 'De Langelandster' toch nog over niet al te lange tijd zal draaien, want het geduld van de dorpelingen van Garmerwolde is al lang genoeg op proef gesteld.

M. v. Doornik.

De molen ingepakt.

Dat advies over lenen bij onze eigen Rabobank... dat was ons eerste voordeel!

Omdat we een verantwoorde lening wilden, zijn we natuurlijk bij onze eigen Rabobank gaan praten. Want er zijn zoveel verschillende leningsvormen, dat het echt beter is om het financieren van grote aankopen met de adviseur van de Rabobank te bespreken.

En als je de tarieven vergelijkt, blijkt de Rabobank dikwijls nog goedkoper te zijn ook!

Rabobank
geld en goede raad

Benjamin viert haar eerste lustrum

Zoals elk jaar werd ook dit jaar een feestdag georganiseerd op de peuterspeelzaal 'Benjamin' in Thesinge. Dit keer een feest met een extra tintje, want 'Benjamin' werd 5 jaar. Voor een klein dorp als het onze vind ik het toch heel bijzonder dat al weer zolang geleden door een paar enthousiastelingen 'onze zaal' werd opgericht. Blijkbaar voorziet het nog steeds in een behoefte, want maandagochtend en donderdagmiddag spelen onze peuters er met veel plezier. Ik hoop dan ook dat er een tweede lustrum feest zal volgen.

Zaterdagmiddag 12 september.

Ik zat uitgeteld op de bank. Dat op zich was niet zo verwonderlijk (er waren vast meer hulpvaders en -moeders bekaft). Vanaf vrijdagmiddag beziggeweest met de voorbereidingen: kraampjes opzetten, prijsjes klaarleggen, taart snijden, patat bakken, met de peuters poppenkast kijken, kinderen in- en uit het 'treintje' halen en tot slot met vereende krachten alles opruimen. Vervelend was dat ik er geen voldaan gevoel aan over had gehouden. Ik had toch verwacht dat er meer mensen hun neus even om het hoekje van de deur hadden gestoken. Voor de ouders was de dag er gezelliger door geworden.

Laten we wel wezen: het is niet leuk om aan het einde van de dag je eigen-zelfgebakken-cake terug te kopen. . .!

Wat de oorzaak van de geringe opkomst was? Daarover kan je alleen maar filosoferen. Te weinig bekendheid aan gegeven?, slecht weer?, de muziek die op het laatste moment afhaakte? of misschien wil het publiek weer eens wat anders, en moeten dit soort feestdagen in een ander jasje worden gestoken?

Gelukkig werd mijn depressieve bui verdreven door twee zonnig geschminkte gezichtjes die er toch wel erg moe uitzagen. Ze vroegen of ze morgen weer gingen grabbelen, en of ze morgen weer met 'het treintje (met meneer Sybenga) mee mochten. En Karel komkommer en het-lieve-grijze-spookje-van-de-poppenkast moesten er ook weer komen. . . . Tja. . . en toen dacht ik: wát is nu belangrijker? Voor mij was dat op dat moment overduidelijk. Tot volgend jaar Joanne van der Meulen.

PIJNPUNT:

Was u ook zo verrast dat de Schutterlaan bij de 'rekonstruktie' van de verkeersdrempels weer voor alle verkeer was afgesloten? Tijdig kan de kennisgeving - één dag van te voren in een klein -en een groter regionaal blad - toch niet genoemd worden. . . .

ON-OFF/AAN-UIT

D'r werd nogal hard gereden, dat was gevaarlijk. Eerst vriendelijk vragen om het rustig aan te doen. Toen kwamen rijtjes klinkers als paddestoelen door het asfalt geschoten, dwars over de weg. Daarover brak bijna een ieder zijn/haar nek. D'r kwamen bakken en strepen, met-en zonder beplanting. Op sommige een reflekerende streep (wit of rood). Paaltjes stonden als stoepranden in het gras, wel

wat onwennig voor deze afgedankte reusjes. Zoals u reeds zult weten: ook deze verdwenen. Drempels werden plateaus: de hoogte wisselde, de heeling wisselde, de hoeveelheid kritiek natuurlijk ook. Nu meld ik allen de meest opvallende poging om. . . . waar ging het ook al weer om? Een ding is zeker: déze drempels zijn zelfs voor de meest geroutineerde brommer of motorcrosser niet meer als (oefen)springschans te gebruiken.

Hans van den Berg.

Uitslag tuinkeuring

De uitslag van de tuinkeuring, gehouden door de Ver. v. Dorpsbelangen in Thesinge is weer bekend gemaakt. Ook deze zomer heeft dhr. R. Veenstra weer drie keer de tuinen bekeken, de laatste keer geassisteerd door dhr. Koops. Per ronde heeft hij punten gegeven en daaruit zijn de volgende prijswinnaars te voorschijn gekomen: Thesingerweg: A. Overzet (no. 15) 1e prijs. Molenweg: Jacob van Zanten (no. 45) 1e prijs. W. Oomkes (no. 3) 2e

prijs. S. Oudman (no. 26) 3e prijs. Bakkerstraat: Mw. Ridder-Schaaphok (no. 11) 1e prijs. M. de Haas (no. 12) 2e prijs. Kapelstraat/H. Ridderplein: H. Dijk (no. 16) 1e prijs. Tj. Vink (no. 14) 2e prijs. Mw. Kalkwiek (no. 7) 3e prijs. De Dijk/De Singel: J. Vegter (no. 16) 1e prijs. D. v.d. Ree (no. 20) 2e prijs. G. N. Schutterlaan: J. v. Hemmen (no. 7a) 1e prijs. F. Oudman (no. 9) 2e prijs. Mw. Hofman (no. 40) 3e prijs. Lageweg: J. Koenes (no. 23) 1e prijs. Het bestuur.

Gymnastiek start weer in Thesinge

De gymnastiek gaat op dinsdag 6 oktober weer van start. Het wordt nu gehouden van 8-9 uur 's avonds. De lessen bestaan uit grondgymnastiek en een balspel. Nieuwe leden zijn

van harte welkom. Kom gerust eerst een keertje meedoen. De kontributie is f 45,-; de lessen worden gegeven van oktober tot april onder leiding van Liesbeth Hofstra. Roelie Dijkema.

SPAR

is ook voor U dichtbij

Ticheldobben 7 - Ten Boer
Telefoon 1415

Loonbedrijf N. Groothoff

Voor al uw loon- en graafwerkzaamheden

- * slootonderhoud
- * maaidorsen
- * grond transport

Lageweg 22
9798 TG Garmerwolde
tel.: 050-421535
b.g.g. 05902-1634

AUTOCENTER GROENEWOLD

maakt autorijden leuk en betaalbaar

- * Opel Corsa TR GL '85 - Corsa LS '85
- * Opel Kadett 12 N '83 - Kadett 12 S GLS '84 - Kadett 16 S GLS + LPG '84 - Kadett 13 S auto-maat '82 - Kadett LS 16S diesel '85.
- * Opel Ascona 16 S 5-drs '81 - Ascona 16 luxe + LPG '83
- * V.W. Golf + LPG '84 - V.W. Golf GTS + LPG '85
- * Ford Sierra Laser '85

Rondeboslaan 5, Delfzijl
05960-31031, na 18.00 uur
de heer Holt 05967-2929

Duobaan in Garmerwolde

De 25 kinderen van groep 3, 4 en 5 van de openbare basisschool in Garmerwolde zagen na de vakantie een nieuwe meester voor de klas staan. Hun eigen vertrouwde juf Boukje is met zwangerschapsverlof. Boukje Tuin-Marring geeft al 12 jaar les aan deze school. Nu vervangt Bert van Soest haar. Gelukkig kwam Boukje de eerste week na de vakantie nog op school om haar vervanger wegwijs te maken. Over haar klas en haar manier van werken had Boukje haar toekomstige kollega het nodige te vertellen. Zodra de baby geboren is en de verlofperiode voorbij is beginnen zij samen een duobaan.

een Grönniger?

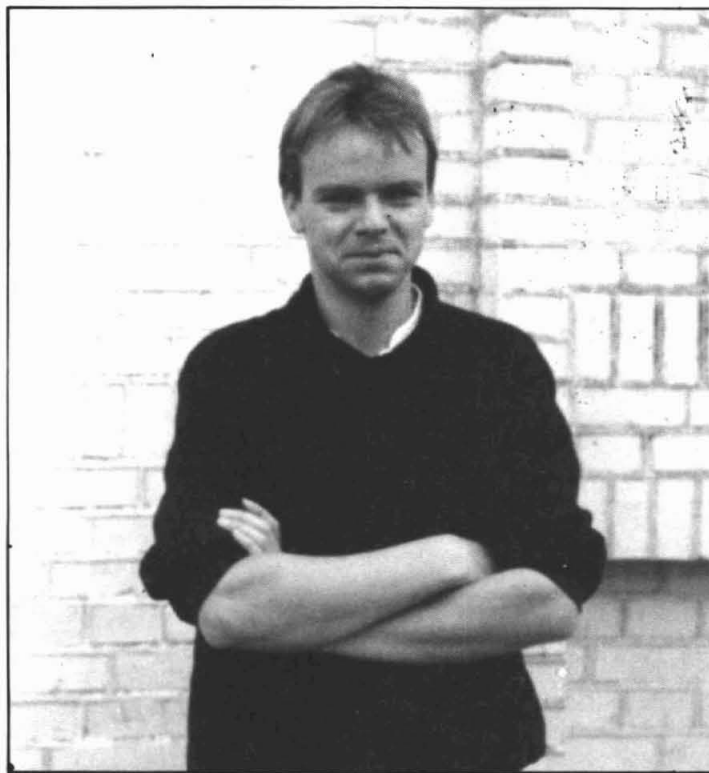
In de personeelskamer heb ik een gesprek met deze nieuwe meester. Juf Sien, de kleuterjuf, schenkt een lekkere thee en laat ons dan alleen. Bert van Soest kijkt me wat afwachtend aan. Hij is vast een Grönniger, denk ik. Maar nee, hij werd op 5-11-'58 in Driebergen (Utrecht) geboren. Hij komt uit een hervormd gezin. Aldaar bezocht hij de lagere school en vervolgens het Reviuslyceum in Doorn. Daarna wilde hij naar de Hogere Hotelschool in Den Haag. Dit was niet mogelijk omdat hij geen frans in zijn vakkenpakket had. Mede door toedoen van familieleden, die ook in het onderwijs zaten, koos hij

voor de Pedagogische Akademie. In 1980 deed hij eindexamen voor deze opleiding. Daarna bracht hij zijn diensttijd in Havelte door.

Invaller

Tijdens zijn diensttijd bezocht Bert van Soest vaak de stad Groningen. Hij besloot om er te gaan wonen (in Beyum) in de hoop er ook werk te vinden. Dat viel niet mee. Een vaste baan was niet te krijgen en dus meldde hij zich bij de gemeente Groningen als invaller. Dit leverde wel werk op. Zo stond hij aan verschillende scholen voor verschillende

klassen. In 1983 kreeg hij voor een jaar een volledige baan aan een driemansschool in Niekerk. Via Bedum kwam hij in Ten Boer terecht. In de gemeente Ten Boer bleken er geen invallers voorhanden te zijn. Men informeerde bij de naburige gemeente en kwam Bert van Soest op het spoor. Tot april '86 was hij in Woltersum werkzaam. Daarna werd hij vaste leerkracht in Ten Boer. Hij gaf les aan groep 6 en 7 van "de Huifkar". Wegens leerlingentekort werd hij daar ontslagen. Maar gelukkig hadden ze in Garmerwolde iemand nodig en zo rolde hij in deze baan.

Bert van Soest, de nieuwe meester.

Duobaan

Zolang Boukje Tuin met zwangerschapsverlof is doet Bert haar werk. Daarna zullen ze deze baan delen. Over de manier waarop ze dat precies gaan regelen moeten ze nog afspraken maken. Vermoedelijk zullen ze elk een halve week lesgeven. Dat lijkt hen rustig en overzichtelijk voor de kinderen. Maar voorlopig heeft Bert zijn handen vol aan deze klas. Het lesgeven aan 1e klassertjes (groep 3) is zeer intensief omdat hij vooral aan oudere kinderen les heeft gegeven.

Vrije tijd

Voor zijn hobby's, tuinieren en lezen, heeft Bert van Soest nu amper tijd. Ook de t.v. blijft uit. Dit laatste vindt hij niet zo erg want hij keek toch al weinig. Eigenlijk alleen maar naar het journaal en heel soms Studio Sport. Wel volgt hij nog een cursus buitengewoon onderwijs. Daarvoor moet hij een avond per week naar Assen. Op zijn eindschrijft na is hij met deze cursus klaar. Tijdens zijn opleiding aan de P.A. in Utrecht specialiseerde Bert zich in handvaardigheid en biologie. Wellicht dat ook zijn collega's in Garmerwolde daarvan kunnen profiteren. Naast zijn eigen groepen geeft hij nog les aan groep 5 en 6. Dit gebeurt in projektvorm over aardrijkskunde, geschiedenis en biologie. Het is niet zo dat hij voorkeur heeft voor bepaalde vakken. We wensen Bert van Soest het allerbeste toe in Garmerwolde.

Tineke Werkman.

SLAGTER INTERIEURWOONPLEZIER VOOR VOLOP VERZORGING

In onze zaak presenteren wij u een totaal kollektie meubelen en woningtextiel.

Meubelen

Hebben wij te kust en te keur. Van opwindend modern tot stijlvol klassiek. Graag staan wij u met raad en daad terzijde.

**U ZIET, SLAGTER IS HET ADRES VOOR
UW GEHELE INTERIEUR!**

slagter

telefoon 05902-1383 interieurverzorging
stadsweg 63, 9791 kb ten boer betimmeringen

Van gordijnen tot tapijt

Ja, ook hier bieden wij u een volledig pakket. Tapijten, vitrages, gordijnen, zonwering, matrassen, dekbedden, enzovoorts. Stuk voor stuk kwaliteitsartikelen van alom bekende merken.

Onroerendgoedburo

R. v.d. Veen Thesinge

– Bemiddeling bij aan- en verkoop van:

- * woonhuizen
- * boerderijtjes
- * bedrijfspanden
- * agrarisch O.G.

– Verzorging van hypothe- ken voor div. banken.
– Aanvragen en verzorgen van gemeente garantie.

R. V.D. VEEN,
Kapelstraat 7,
9797 PJ Thesinge.
Tel.: 05902-2689 (gedl.
door de Ned. Fed. van
Makelaars in onr. goed)

HET RENOVATIE- FEEST

Het bestuur van de stichting Dorpshuis Garmerwolde had aanvankelijk op zaterdag 26 september de feestelijke opening gepland. Men wilde deze avond toch handhaven, hoewel de werkzaamheden nog niet zijn afgerond. Op dit renovatiefeest zou iedereen zich voldoende op de hoogte kunnen stellen van de vorderingen der verbouw.

Deze dag was er door de bouwploeg opnieuw flink aan getrokken. De rommel rondom het pand was opgeruimd. De bezoeker moest een goede indruk krijgen. In de vooravond kreeg de bouwploeg met haar aanhang voor de vele uren van zwoegen een koud buffet aangeboden. Uit de kunst verzorgd! De heer Ruiter bood het bestuur een prachtige leeuw aan in een grote lijst. Lovende woorden voor de bouwploeg, een hechte groep van zo'n 12 min of meer vaste, harde werkers. Elke vrijdagavond en zaterdag steken zij hun vrije tijd in dit pand. Toen het muziektrio arriveerde, de S-band uit Leeuwarden, konden ze nog een druijfe meepikken van het lekkere eten. Op die manier "ingepakt" zouden ze vast de sterren van de hemel spelen.

Het doel, veel mensen te trekken om de kas te spekken, haalde men niet, helaas. Nu werd het meer een feestje voor de direkt betrokkenen. De volgende keer doet de

Mededelingen

Donderdag 15 oktober a.s. wordt er in de Leerkamer te Garmerwolde een Leerhuis-avond gehouden met als onderwerp: sterven. . . en dan?

We beginnen om acht uur en stoppen om tien uur. Ieder die mee wil denken, praten, luisteren is van harte welkom. De avond staat onder leiding van ds. C. de Vries-Batenburg. Kerkeraad herv. gem. Garm.-Thes.

*

De kollekte voor het Koningin Wilhelmina Fonds voor de kankerbestrijding afd. Garmerwolde heeft f 792,25 opgebracht.

Mevr. Trijn Havenga.
*

Op maandag 26 oktober a.s. houdt de Vereniging Dorpsbelangen Garmerwolde zijn jaarlijkse najaarsvergadering. We beginnen om 20.00 uur. Komt allen!

Pluc Plaatsnaam
secretaris Dorpsbelangen
Garmerwolde
*

Overgehouden na het barbecuefeest
1 spie (gemerkt met wit tape),
1 schilmesje (gekarteld). H. Huiskes, L. v.d. Veenstraat 5.

organisatie er goed aan om aan zo'n avond meer ruchtbaarheid te geven en eerder via de plaatselijke krantjes reclame te maken. Wellicht is met een ander genre muziek een groter publiek te trekken.

Ad van Zalk.

Spel en speelweek Ruischerbrug

In het kader van zomeractiviteiten was er de laatste schoolvakantieweek van 31 aug. t.m. 4 sept. voor de jeugd van 4 t/m 15 jaar in Ruischerbrug weer de jaarlijkse spel en speelweek. Deze activiteiten werden weer door de speeltuinvereniging met behulp van vrijwilligers georganiseerd.

Jaarlijks heeft deze speelweek een ander thema en stond dit jaar in het teken van de Riddertijd. Maandagmorgen om 9.30 uur werden de plm. 55 kinderen in groepen verdeeld en aan begeleiders en sters toegewezen. Met het bouwen van een kinderdorp in de vorm van kastelen kon worden begonnen. De lokatie was het grasveld naast het nog net niet officieel geopende, maar wel reeds in gebruik zijnde prachtige speeltuin verenigingsgebouw. De maandag en dinsdag morgen waren gepland voor het bouwen van de kastelen.

Dinsdagmiddag werden de bouwwerken geveerd en van verdere versierselen voorzien. Verder was er dinsdagavond in het gebouw een bingo. Woensdagmorgen was het knutselmorgen voor het maken van kleding (Riddertijd) en bijbehorende uitrusting als helmen, schilden en muziekinstrumenten.

Door de begeleiders werden er stokpaarden gemaakt. Na het uitzagen van plm. het 25ste paardehoofd zei iemand „kin gain peerd meer

zain”. Tevens gaf die morgen mevr. Harsema een demonstratie spinnen. Tussen de middag bleven de kinderen op het veld en konden zelf hun broodjes bakken. Na de middag gingen de kinderen als ridders en jonkvrouwen in optocht door het dorp, waarna de dag ten einde was.

Donderdagmorgen was er vrijmarkt in het dorp waarbij de kinderen van 6 t/m 15 jaar hun meegebrachte spullen konden verkopen met een max. prijs van 1 gulden. Er kan worden vastgesteld dat er een levendige handel was. 's Middags was er ringsteken op de fiets en volksdansen, waarna gezamenlijke afbraak van het dorp. Vrijdag was uitgaansdag waarbij de jongste kinderen tot 8 jaar naar Nienoord en de oudsten voor een speurtocht naar Roden gingen. Tussen de middag werd de kinderen in het bos een picknic aangeboden. Na terugkomst om plm. 14.30 uur een traktatie op ijs en vrij tot 19 uur. Gezamenlijk met jong en oud zal dan de week met een barbecue, op het versierde plein naast gebouw, worden besloten. Mede dankzij de weergoden kan worden vastgesteld, dat deze speelweek weer als een geslaagd evenement gezien kan worden.

Het bestuur.

Voor aardappelen,
groenten, fruit, exotische
vruchten en primeurs
gaat U naar de

echte
Groenteman

Groentehal
VEGTER
Ten Boer

Tel. 2592 - Ten Boer
Tel. 1368 - St. Annen

Voor uw:

BRUILOFTEN
FEESTEN
RECEPTIES
VERGADERINGEN
ZALENVERHUUR
050-416244

Oude Rijksweg 6
Garmerwolde

SCHOENMAKERIJ
SLEUTELSERVICE

MIDDELJANS

Kajuit 252
Lewenborg - Groningen
telefoon 050-410286

Gediplomeerd schoenhersteller

DROGISTERIJ - PARFUMERIE - REFORM - SCHOONHEIDSSALON

DE VRIES

WINKELCENTRUM LEWENBURG GRONINGEN TELEFOON 050-410508.

Eén uit vele. . .

Begraffenisvereniging "Thesinge en Omstreken" leeft al ruim 65 jaar.

Het ligt misschien niet zo voor de hand om een begrafenisvereniging onder de aandacht te brengen. Maar het leek ons juist wél geschikt om een stukje te schrijven over een vereniging die niet zo vaak op de voorgrond treedt. Het is tenslotte zo dat mensen van deze vereniging voorop lopen bij een begrafenisstoet en bovendien verrichten ze allerlei noodzakelijke werkzaamheden bij het overlijden van dorpsgenoten. Hebben we er niet allemaal mee te maken? . . .

Wij voerden een gesprek met een drietal bestuursleden van de vereniging, te weten: Luit Oomkes, Alberthus Luchtenberg en Jelle van Zanten. Zij vertelden over de geschiedenis van de vereniging en alles wat er komt kijken bij een sterfgeval.

De voorgeschiedenis
Luit Oomkes haalt een oude kaart van de begraafplaats te voorschijn. Op deze kaart staat aangegeven wie waar en wanneer begraven is. Daaruit blijkt dat er al in de vorige eeuw gebruik werd gemaakt van de begraafplaats. Toen werden de begrafenissen nog geregeld door burens (kluften). Albert Luchtenberg, die in de loop van het gesprek steeds mer "koeper" wordt aangesproken, heeft het eerste notulenboek van de vereniging meegenomen. Hij laat ons zien

dat de vereniging is opgericht op 14 maart 1922 in Café 'de Waay'. De vergadering was voorbereid door de heren Kuizinga, Van der Veen, Kits, Pesman en Veenkamp. Er waren 33 mensen aanwezig. De eerste voorganger was de heer Nieboer, die in 1924 is overleden. Uit de oude notulen blijkt dat er vroeger veel meer mensen de algemene vergadering bezochten dan tegenwoordig. We hebben het vermoeden dat het vroeger veel meer een avondje "uit" zal zijn geweest. De vergaderingen werden immers in het café gehouden! Nu is het moeilijk om mensen achter hun T.V. vandaan te krijgen.

Voor elk wat wils
Volgens "koeper" Luchtenberg werd bijna het hele dorp lid bij de oprichting. Daarbij is waarschijnlijk niet onbelangrijk geweest, dat er 3 gereformeerde en 3 hervormde bestuursleden waren gekozen. Tegenwoordig zijn er 2 gereformeerde, 2 hervormde en 2 christelijk gereformeerde bestuursleden.

In de beginjaren was de contributie afhankelijk van het inkomen. Er waren 4 klassen: 1A 3,-, 1B 2,50, 2A 2,-, 2B 1,50, 3A 1,50, 3B 1,-, 4A 1,- en 4B 0,50. A gaf recht op 2 paarden voor de koets, B slechts op 1 paard. Verschil moest er zijn, nietwaar? Snuffelend in de oude papieren vindt "koeper" Luchtenberg dat in 1923 de vergoeding voor de voorganger

f 5,- bedroeg. De dragers kregen toen f 3,-.

Tot 1935 maakte de vereniging gebruik van de diensten van de heer Bolhuis uit Ten Boer. Maar daarna koopt de

Informatie over de begrafenis- vereniging "Thesinge en Omstreken"

bestuur: Luit Oomkes (voorzitter), A. Luchtenberg (secretaris), Jelle van Zanten (penningmeester), Jan Dirk Slachter (2e secr.), Thomas de Vries (2e voorz.) en Roelf Jansen (2e penningm.).

voorganger: Luit Oomkes

draggers: Jelle van Zanten, Hendrik v.d. Woude, Dirk Apoll, Dirk v.d. Borg en Albert Jan Slager (reserve).

aantal leden: 142 gezinnen en 181 alleenstaanden.

contributie: f 30,- per jaar voor een gezin en f 20,- voor een alleenstaande. Lid worden? Iedereen kan lid worden. Beneden de 35 jaar hoeft u geen inschrijfgeld (inleg) te betalen.

vereniging in Midwolda een lijkwagen voor f 115,-; die werd daarna door de heer K. van Zanten (de vader van Jelle) voor hetzelfde gedrag overgenomen. Hij gebruikt deze wagen tot 1958 en dan gaat men over op een auto. Vroeger had de voorganger

de taak het leed huis aan huis aan te zeggen. Dat heeft voorganger J. H. Roose nog jarenlang gedaan. Hij werd trouwens opgevolgd door zijn zoon D. H. Roose, die hier kapper was. Luit Oomkes nam het op zijn beurt weer over van D. H. Roose.

Er moet veel beslist worden

Bij een sterfgeval moet er veel gebeuren in betrekkelijk korte tijd. Een lid van de begrafenisvereniging heeft het recht om "afgelegd" te worden. Sterft men in het ziekenhuis, dan wordt men naar huis of naar de aula in Ten Boer vervoerd. Luit Oomkes: "Het is mijn taak dat alles zoveel mogelijk verloopt volgens de wensen van de nabestaanden. Er moeten veel beslissingen worden genomen. Begraven of cremeren? Welke kist? Op welke plaats opbaren? Een grafkelder? Het is steeds weer een uitdaging om alles goed te regelen en te verzorgen".

Luit waarschuwt de grafdelver Jelle van Zanten, Robbe in Middelstum voor de lijkauto, de dragers en de klokke-luider (Albert Luchtenberg en Jan Dirk Slachter). Jelle vertelt: "Ik graaf minstens 1.15 m diep, maar hier in Thesinge heb ik geen last van grondwater. Ik graaf niet te vroeg om te voorkomen dat het graf bij een regenbui volloopt of instort. Slechts een enkele keer, als het hard gevoren heeft, heb ik een houweel nodig".

creatief centrum

STOELDRAAIERSTRAAT 35 - GRONINGEN.
TELEFOON 050 - 132453.

HOUT, PLAATMATERIAAL
voor zeer scherpe prijzen

- * 1e kwaliteit
- * Ruime sortering
- * Goede service
- * ook voor: ijzerwaren, verf, keukens, tuinhout, kasten

VRIJBLIJVEND PRIJSOPGAVE

GRATIS BEZORGING
behalve
schermen
sartegels
bielen

HOUTMARKT
NIJDAM

Woldweg 6-8 - Ruischerbrug -
Telefoon 050-416135
Gratis op maat

Tegenover wijk Lewenborg

■■■■■
CREM

KADO's
VOOR HAAR EN HEM.
Huishoudelijke
ARTIKELLEN.

Winkelcentrum Lewenborg
Groningen
Telefoon 050-414040

SHOPPYLAND BEDUM
Telefoon 05900-14384

C.J. Cremer-van Slochteren

Volvoening

We vroegen Luit, Albert en Jelle waarom ze bestuurslid van de begrafenisvereniging zijn geworden. Dan is het even stil. "Je wordt gevraagd, en je vindt dat het moet gebeuren, dus. . ." Koepier Luchtenberg: "Ik heb jaren lijkisten gemaakt. Dat gaf me al vroeg een gevoel van verbondenheid". Jelle: "Als kind heb ik de lijkwagen van mijn vader al vaak schoon moeten maken". Ze zijn het met hun drieën erover eens dat het werk voldoening geeft, maar het is soms erg moeilijk als je de overledene van nabij hebt gekend. We vinden het voor zo'n klein dorp als Thesinge heel bijzonder dat al het werk bij sterfgevallen nog door Thesingers gedaan kan worden; dat is bijna nergens meer zo. We hopen dat het in de toekomst zo kan blijven.

Kees Faber
Chrétien Schouteten

Hallo Disco-gang(st)ers!

Discotheek FIRST MOVE is begonnen aan een te gek nieuw seizoen! Net als de vorige jaren draait discotheek FIRST MOVE onder leiding van Henk, Jan en Menno eens in de drie weken, op vrijdagavond, de beste hits en gouwe ouwe. Dus verveel je je op een vrijdagavond, ga dan gezellig met je vrienden en vriendinnen naar „het Trefpunt” in Thesinge. Hier zorgt de supergezellige, nooit vervelende en altijd té gekke discotheek FIRST MOVE voor een onvergetelijke dansavond!!

De eerstvolgende data zijn: 30 oktober, 13 november en 11 december.

Menno Ritsema.

Tuinkeuring Garmerwolde

De tuinkeurders hebben in Garmerwolde hun werk gedaan. De volgende tuinen zijn in de prijzen gevallen. GEWONE TUINEN

1. Fam. Terpstra, Dorpsweg 48

2. Fam. Wolt, Dorpsweg 25

3. Fam. Flokstra, v.d. Veenstraat 13

BOERDERIJTUINEN

1. Fam. Jansen, Geweideweg 11

2. Fam. Havenga, Grasdijkweg 10

Een eervolle vermelding krijgt de tuin van dhr. C. R. Klei, Oude Rijksweg 33.

Alle prijswinnaars van harte gefeliciteerd. Op de komende najaarsvergadering kunt u uw prijs in ontvangst nemen.

Pluc Plaatsnaam
secretaris Dorpsbelangen
Garmerwolde.

Stoomfluitjes

TE KOOP:

Dual pick-up: f 50,-
Atag gasfornuis: f 50,-
Koelkast zonder vriesvak: f 75,-
Vrieskist: f 50,-
Alles werkt nog goed maar heeft een kwast nodig. Te bevragen bij fam. Vliem, tel. 050-416341.

TE HUUR GEVRAAGD:

Kamer voor 1e jaarsstudente.
Reakties bij fam. Vliem, tel. 050-416341.

TE KOOP:

Koelkast, tafelmodel (er kan een gaskomfoor bovenop); tegen elk aanmerkelijk bod. Paar sterke houten stelten f 15,-.
J. Noordhof, W. F. Hildebrandstraat 33, Garmerwolde, tel. 050-414472.

TE KOOP:

Crossfiets. Te bevragen bij Saartje Schuiling, tel. 050-416355.

TE KOOP:

5 speel en opbergkubussen 37x37x37 cm. Kleur: wit/groen. Telf. 050-416121.

TE KOOP

Winteropslag aardappelen, met de hand geroerd van onze eigen kleigrond. Bellen naar 05902-2413.

REDAKTIE ADRESSEN

Redaktie Garmerwolde:
Carel Hazeveld, Peta Jurjens,
Elisabeth Foeken, Delta v.d. Molen,
Janet Jansen (fotograaf), Tineke Werkman.

Redaktie Thesinge:

Kees Faber,
Andries v.d. Meulen, (fotograaf),
Joanne v.d. Meulen,
Truus Top, Ad v. Zalk,
Chrétien Schouteten.

Eind-redaktie Garmerwolde:

Elisabeth Foeken,
L. v.d. Veenstraat 2,
tel. 050-416355.

Eind-redaktie Thesinge:

Kees Faber, Kapelstraat 5,
tel. 05902-2257.

Administratie: Peta Jurjens,

L. v.d. Veenstraat 15,
9798 PK Garmerwolde,
tel. 050-416094.
Bank: Rabo Garmerwolde,
rek.nr. 32.07.05.749
giro v.d. bank 916938.

Abonnementsgeld f 17.50 p.j.

Kopij inleveren: steeds vóór de 15e van de maand.

Plattelandsvrouwen Garmerwolde

Op woensdagavond 17 september kan de presidente, mevrouw de Vries, een groot aantal dames welkom heten op de eerste avond van het seizoen. Leden van de afd. Ten Post zijn op bezoek, terwijl er ook enige dames als gast aanwezig zijn. Als nieuw lid heet de presidente welkom, mevrouw G. Kiel. In haar openingswoord constateert de presidente o.a. dat het een jaar van botbreuken blijkt te zijn, aangezien er leden zijn die pols-, heup-,

voet-, en beenbreuken hebben opgelopen. Na het huishoudelijk gedeelte wordt het een bonte mengeling van kleuren. Sangenblouwbont, voor wie deze uitdrukking kent. Van het Colour institute uit Groningen is een mevrouw aanwezig die adviseert op het gebied van kleuren in make-up en kleding. Met een weinig make-up en een ontelbaar aantal sjaals wordt getoond, welke kleuren het best bij iemand passen. Een kleine nuance in de

kleur maakt soms een heel verschil. De combinatie mogelijkheden zijn groot. Ja, dames, nu maar aan het combineren. De volgende avond is op woensdag 14 oktober a.s. Door omstandigheden kunnen de dames Bus en Hazeveld deze avond niet verzorgen met hun onderwerp "Herwaardering van Arbeid". Hiervoor in de plaats komt nu mevr. Els Sliepen met haar lezing over Afrika.

Mevr. J. Star.

GEZIEN...
dat u bij Vos Optiek meer bril krijgt voor uw geld. Grote keuze in uiterst betaalbare monturen van de bekende merken met betrouwbare garantie en service

GEHOORD...
Dat u voor een deskundig advies ook bij een HOORAPPARAAT bij Vos Audio moet zijn.
Fida Erkend
(Huisbezoek op afspraak)

VOS OPTIEK AUDIO

OUDE EBBINGESTRAAT 65 - 9712 HE GRONINGEN - TEL. 050-129102

OPRUIMING
van een aantal
kleuren verf
750 ml 5,00
250 ml 2,50

**Schildersbedrijf
H. HOFSTEDÉ**

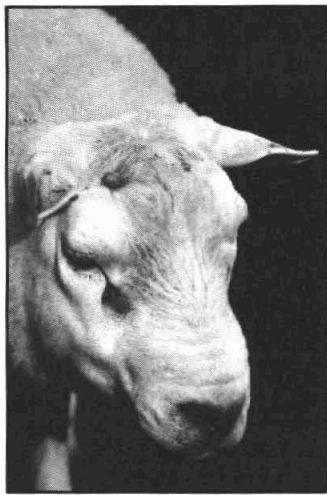
verf - glas - behang
klompen - laarzen
G. N. Schutterlaan 28,
Thesinge
telefoon 05902-1957

Kerkdiensten

Herv. Gemeente

Thesinge-Garmerwolde

- 4 okt Garmerwolde 10.00 uur dienst voorbereid en gedaan door gemeenteleden.
- 11 Thesinge 10.00 uur ds. C. de Vries-Batenburg.
- 18 Garmerwolde 10.00 uur mw. T. Vis-de Boer, Norg.
- 25 Thesinge 10.00 uur ds. J. A. Geusebroek, Haren.
- 1 Garmerwolde 10.00 uur ds. C. de Vries-Batenburg.

Klaar voor de start. . .

Ooien krijgen lammetjes die in het voorjaar geboren worden en dan dartelen in de wei. Dat weet zelfs het kleinste kind. Deze geboorten worden soms geregeld en gepland. Waarschijnlijk had U dit al weleens gedacht, maar weet U ook hoe dit gebeurt? De familie Werkman in Garmerwolde had onlangs zo'n geboorteregeldag en het leek ons wel aardig U hierover te vertellen.

Een paar vaktermen.

Ooien hebben een bronst, een periode dat ze vruchtbaar zijn. Iemand die schapen houdt merkt wel wanneer een ooi bronstig is. Soms komt het hem beter uit als een ooi op een bepaald tijdstip bronstig is en dan past hij de zogenaamde *bronsinductie* toe. Dat is het kunstmatig opwekken van de bronst. Als de schapenhouder wil, dat al zijn ooien gelijktijdig in de bronst komen, wordt dat *bronsynchronisatie* genoemd.

Het sponsen van ooien

Hoe gebeurt dat?

De veearts brengt in de schede van het schaap een sponsje in, waaraan een touwtje zit. In dat sponsje zitten bronstremmende hormonen waardoor de rijping van eicellen verhindert wordt. Deze hormonen worden geleidelijk in het bloed van de ooi opgenomen. Na 14 dagen trekt de veearts de sponsjes er weer uit en dan komen alle ooien na 2 à 3 dagen in de bronst. Na het verwijderen van de sponsjes geeft de veearts de schapen ook nog een injectie die het drachtig worden extra moet bevorderen.

Waarom kunstmatige bronst?

Door het gebruiken van deze sponsjes kunnen ooien drie keer per twee jaar aflammeren, oftewel een lam krijgen. Gemiddeld komen er door deze methode meer lammeren per ooi per jaar, hetgeen financieel aantrekkelijk is. Twee worpen per jaar is ook mogelijk, maar dat is in de praktijk niet makkelijk haalbaar en financieel minder aantrekkelijk. Aangezien de schapen nu vrijwel tegelijkertijd hun lammeren krijgen levert dat veel arbeidsbesparing op. Verder is het belangrijk dat de lammeren tegen Pasen slachtrijp zijn, want dan worden de beste prijzen betaald voor het vlees.

De bevruchting.

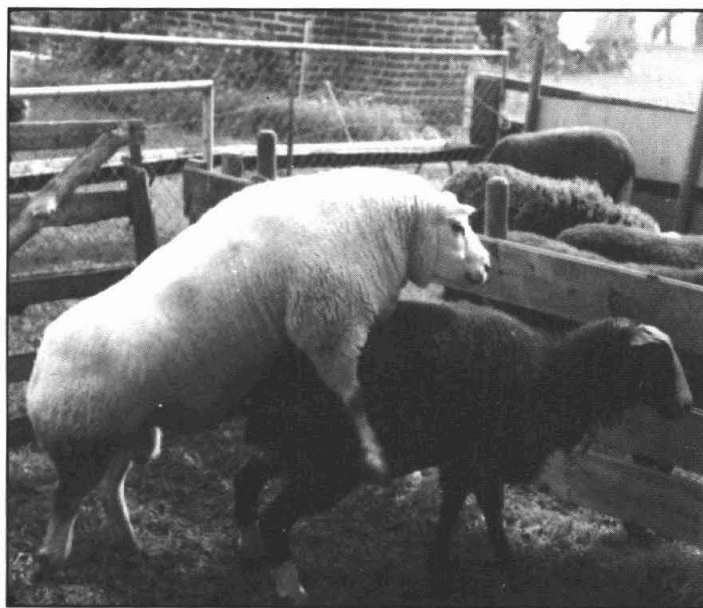
De bevruchting moest 9 september plaatsvinden want dan zijn de lammeren tegen Pasen (begin april) 8 à 10 weken oud. Jan Werkman moest er dus voor zorgen dat zijn 35 schapen op die dag gedekt werden. Hij heeft daarvoor 5 rammen gehuurd die op die ene dag ieder "hun" 7 ooien moesten dekken. De rammen werden in aparte hokken gezet en kregen 3 kwartier per ooi (rustpauze inbegrepen). Daarna rouleerden alle rammen over de verschillende groepen schapen. Het geheel duurde van 7.00 uur 'smorgens tot

ongeveer half negen 's avonds. Jan Werkman had een systeem van kamers en kamertjes waarin voer- en drinkbakken, aan elkaar gelast zodat alles zo soepel mogelijk kon verlopen. 's Avonds mochten de rammen nog even vrij tussen de schapen lopen.

Tot slot.

Jan Werkman besloot tot sponsen van schapen omdat het afgelopen jaar de aflammerperiode erg lang duurde en veel slapeloze nachten gaf. Als dit jaar alles goed gaat zullen de lammeren allemaal binnen één week komen, één slapeloze week, eind januari.

Elisabeth Foeken
Tineke Werkman.

Ram ramt ooi.

ELEKTRO
STEREO
HI-FI
TELEVISIE

E. Havenga

Oude Rijksweg 9
Garmerwolde
050-416425

**Motor of
bromfiets
MOTORENHANDEL
Joop
Noordhof**

Bovag-lid

Levering van alle soorten
rijwielen, motoren,
bromfietsen

ZUNDAPP - KREIDLER - GARELLI
VESPA - TOMOS - YAMAHA
FANTIC

○ Alle kleuren en modellen uit voorraad
leverbaar ○ Vele accessoires en onderdelen
○ Prima service en reparatie

**RIJKSWEG 15
GARMERWOLDE
TELEFOON 05902-1624**

Werkplaats 's maandags de gehele
dag gesloten.

Stomerij ter Veer
Goed voor uw Goed!

Goederen gebracht
in de L. v.d. Veenstraat 3
Garmerwolde,
(050-413045)
worden vrijdagavond
thuis gebracht.

Tevens:
Suède-reiniging,
stoppage en
kledingreparatie.

Goed voor uw goed

**Installatiebedrijf
Fa. W. KOOI & Zn.**

MIDDELBERT
050-416263

ENGELBERT
050-416217

**GAS - WATER
ELECTRA**